

Zicht op

Cijfers zeggen niet alles over risico's

Welzijnswerkers, onderwijzers, buschauffeurs en andere professionals moeten alert zijn op radicalisering onder jongeren. Gemeenten hebben voor hen speciale meldpunten geopend. Dat levert vooralsnog weinig op.

Tekst pieter.verbeek@rePublic.nl
Beeld Henriette Guest, Maarten Hartman en Herman Engbers
.....

'Nee, de protestmars van de Nationaal-Socialistische Alliantie afgelopen augustus in Alphen aan den Rijn was geen lokale *happening*', benadrukt de gemeente. Deelnemers kwamen overal vandaan, zelfs vanuit het buitenland. Alphen kampt namelijk niet met georganiseerde radicale groepen, bleek uit recent onderzoek van gemeente en politie. Toch start de gemeente eind deze maand met een Meldpunt Radicalisering. Een telefoonnummer waar professionals, van buschauffeurs, leraren tot medewerkers in horeca, bij banken en thuiszorg, terecht kunnen met meldingen over radicaliserende jongeren. Twee ambtenaren luisteren de meldingen af en bepalen wat ermee wordt gedaan. 'We willen het niet overschatten, maar vooral niet onderschatten', aldus Dick Roodenburg, adviseur openbare orde en veiligheid van de gemeente. De anonimiteit is volgens collega Marcel van Dijk reden waarom veel professionals er gebruik van zullen maken. 'De drempel ligt voor jongerenwerkers te hoog om direct iets door te geven aan de politie. Bovendien zoeken we naar een meer maatgerichte oplossing.' Naast het telefoonnummer is er ook regulier overleg tussen gemeente, politie, onderwijs en welzijn over jongeren. Met een speciale campagne moeten de professionals bewust worden gemaakt van hun plicht om radicalisering te signaleren. Roodenburg: 'We willen het tussen de oren van de professionals krijgen dat ze op een bepaalde manier leren kijken. Het gaat toch ook om het onderbuikgevoel.' Alphen volgt met het meldpunt het voorbeeld

van een aantal andere steden en dorpen in ons land, zoals Ede, Utrecht, Amsterdam, Dordrecht en Rotterdam. Weert presenteerde eind augustus een eigen actieplan. Opvallend is dat nergens sprake lijkt te zijn van radicalisering. Maar radicalisering is een proces, stellen de gemeenten, en professionals moeten het op tijd herkennen.

CARTOONS

Sinds het oppakken van de Hofstadgroep lijkt de dreiging van gewelddadige radicale moslims te zijn afgenomen. Rechts-extremisme, links-extremisme en de dierenactivisten zijn kleine groepen. Wel groeit de interesse van moslimjongeren in fundamentalistische stromingen als het salafisme. Deze stroming gaat terug naar de begintijd van de islam. De AIVD benoemt de stroming als ongewenst, omdat het onverdraagzaam is en integratie tegenwerkt. Maar is de interesse in zulke godsdienstige stromingen voldoende reden om bepaalde groepen of individuen te blijven volgen? Bij elkaar zitten in achterkamertjes en praten over niet-democratische ideeën is immers niet strafbaar.

Dat vraagt onderzoeker Marco Zannoni van het COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement zich ook af. 'Geweld was toch de reden om zo in te zetten op terrorismebestrijding. Zijn ze nog steeds een gevaar voor de samenleving. Wat is acceptabel? Ze overtreden geen wet door een radicale stroming te volgen.' Rien van der Steenoven, hoofd Informatie Schakel Punt Radicalisering (ISPR) vindt dat je als overheid juist moet blijven opletten. 'Radicalisering kan leiden tot acties gericht op het afwijzen van onze samenleving, zelfs met gebruik van geweld. Als we snel zicht kunnen krijgen op zo'n proces van radicalisering kunnen we ook in een vroeg stadium hulp bieden. Maar ook ingrijpen. Laat daar geen misverstand over bestaan. Niemand wil hier situaties als in Londen en Madrid.'

Sinds die aanslagen heeft Rotterdam het ISPR, dat verder gaat dan alleen een telefoonnummer voor meldingen. Zes ambtenaren houden zich bezig met kennisvergroting, trends, analyses en trainingen. Inmiddels hebben 2600

Cijfers

Radicalisering blijkt moeilijk vast te leggen in cijfers. Een echte nulmeting is er niet. Vorig jaar bij de presentatie van het Actieplan Radicalisering en Polarisatie verkondigde minister Ter Horst wel dat het toeneemt in ons land. Het fenomeen moet vooral lokaal worden aangepakt, was daarbij de boodschap. Dit najaar komt het ministerie met een eerste trendanalyse. Die zal de nulmeting gaan vormen voor latere cijfers over radicalisering, aldus een woordvoerder van Ter Horst.

radicalisering

**IN NEDERLAND WERKEN STEEDS MEER
MENSEN SAMEN OM TE VOORKOMEN DAT IEMAND
TERRORISTISCHE IDEEËN KRIJGT.**

**NEDERLAND
TEGEN
TERRORISME**

professionals geleerd hoe ze signalen van radicalisering kunnen herkennen. 'Maar het is natuurlijk ook niet verstandig om bij elk signaal direct ongerust te worden', benadrukt Van der Steenoven. Daarom bekijken de Rotterdamse ambtenaren zorgvuldig de signalen. Het ISPR hanteert het instrument 'Quick Scan bij maatschappelijke onrust'. Hiermee kan snel gemeten worden of er bij incidenten zoals vertoning van de film *Fitna*, de Deense cartoons maar ook bij meer lokale spanningen, onrust ontstaat en eventueel de openbare orde in het geding is. 'Zorgvuldig kijken we of vermoedens van radicalisering juist zijn of dat er sprake is van 'normale' problemen bijvoorbeeld binnen het gezin of op het werk. Ook financiële proble-

men of vereenzaming spelen een rol.' Het aantal meldingen in Rotterdam is niet gestegen de laatste jaren (in 2005 en 2006 samen waren er 51 meldingen). Of radicalisering in de stad is toe- of afgenomen durft Van Steenoven niet te zeggen. 'Het is een proces dat zich heimelijk afspeelt. Wat we kennen is het aantal meldingen en de informatie uit ons netwerk. Wel lijkt er in Rotterdam een zekere weerbaarheid te bestaan tegen negatieve stro-

De Islam wordt populairder onder jongeren, het leidt niet tot zichtbare toename radicalisering

Case

In de zomer van 2007 trok in Rotterdam een schoolmaatschappelijk werker aan de bel over een zestienjarige scholier. De jongen had rechtsextreme sympathieën en gedroeg zich steeds agressiever. Na

de melding volgden gesprekken tussen de maatschappelijk werker, docenten en de jongen. Het ISPR (Informatie Schakel Punt Radicalisering) gaf informatie over kenmerken van radicalisering. Samen werd

besloten de jongen naar een speciale onderwijsvoorziening te verhuizen, voor betere begeleiding. Het ISPR hield contact met Jeugdzorg en de buurtagent van zijn wijk over de ontwikkelingen. Het leek goed te

gaan, maar na twee maanden ging het mis. De jongen werd naar de crisisopvang verplaatst. Daar zit hij nu nog steeds. Het aspect van radicalisering wordt meegenomen bij de begeleiding van de jongen.

mingen binnen de islam, zoals het salafisme. Niet de radicalisering voert de boventoon, maar vooral polarisatie tussen bevolkingsgroepen en groeiende nationalistische gevoelens onder autochtonen.'

LONSDALE

Ook in de andere steden regent het niet echt meldingen bij de meldpunten. Meestal gaat het over racistische leuzen, radicale websites, maar soms ook over een moskee of een stichting. Amsterdam heeft het oudste meldpunt radicalisering. Tussen maart 2005 en eind 2007 ontving het ruim zeventig meldingen. De meldpuntambtenaren moesten vooral vaak zorgen wegnemen van stadsbewoners, maar in enkele gevallen is de gemeente wel in actie gekomen om radicaliserende jongeren te bereiken. Eind vorig jaar besloot de gemeente tot een verscherping van de aanpak van radicalisering. Naast een meldpunt is de gemeente bezig met het trainen van professionals, opbouwen van netwerken met sleutelfiguren in de stad en het opbouwen van kennis. Ede, weliswaar een veel kleinere gemeente, heeft nog minder meldingen. En dat is maar goed ook, vindt beleidsmedewerker Henk de Wit, die verantwoordelijk is voor het meldpunt in die gemeente. 'Wat ons betreft worden het er nog minder.' In ruim twee en een half jaar zijn er twintig meldingen binnengekomen. Die varieerden volgens De Wit van het doorgeven van racistische leuzen en graffiti tot signalen van moslimextremisme. Iets minder dan de

helft bestaat uit die laatste categorie. Ede wil met het meldpunt het gevoel hebben dat je er alles aan doet om zicht te houden op radicalisering, legt De Wit uit. 'Maar het blijft net als met inbraak. Je kunt je huis nog zo goed beveiligen. Toch weten ze er dan nog in te komen.' Ook in Alphen houden ze rekening met weinig meldingen. 'Maar je zal net die ene melding ertussen hebben waarmee je iets voorkomt', stelt Marcel van Dijk. 'Belangrijker is dat we het met zijn allen op de agenda zetten.'

FLIRT

Criminoloog Anton van Wijk van adviesbureau Beke, deed veel onderzoek naar rechts-extreme Lonsdale-jongeren. Hij is wat huiverig voor de meldpunten en vraagt zich af of er niet te snel wordt gesproken van radicalisering. 'Vaak gaat het om een clash tussen groepen, en spreek je eigenlijk over polarisatie. Is er sprake van een interetnisch conflict of van radicalisering? Wellicht werken we wel met verkeerde termen? In hoeverre is er dan een probleem, waar een meldpunt dan voor moet worden opgericht?' Dat er een duidelijke afbakening moet komen, daar is Zannoni het over eens: 'Gemeenten hebben vooral te maken met het 'grote grijze vlak', waarin jongeren flirten met radicaal gedachtegoed. In die voorfase loop je tegen de vraag aan: wat is radicaal en wat niet? Een duidelijke definitie is daarom belangrijk. Zo voorkom je ook dat je mensen ten onrechte het stempel radicaal opdrukt. Daarom moeten we aan docenten en ouders kunnen uitleggen wat bijvoorbeeld de islam is, en wat radicalisering is. En daar kunnen de meldpunten een belangrijke rol bij spelen.'

Maar, zo waarschuwt hij, een meldpunt werkt alleen als je het als gemeente serieus neemt. 'Dus zomaar een nummer opzetten om te laten zien dat je er wat aan doet, werkt niet. De kans dat mensen daadwerkelijk bellen is dan klein. Het is direct afhankelijk van hoeveel energie je erin stopt. Niemand gaat bellen naar een nummer als je niet weet wat er mee gebeurt. Het zijn vaak gevoelige dingen waar mensen mee zitten. Daarom is het belangrijk om vertrouwen te wekken. Waarschijnlijk gaat het in negen van de tien gevallen om niks en is het vooral het wegnemen van zorgen van professionals. Maar ook dat is belangrijk. Neem je die zorgen niet weg, dan ontstaat er polarisatie. ●

'Het salafisme is ongewenst, het zet aan tot onverdraagbaarheid'

Ook extreem-rechts wordt nauwlettend gevolgd

